
NOA

De taal van de toekomst

Hoe gaat baby Noa spreken?

Toen dit nummer van de drukpers rolde, kwam er een kindje ter wereld. Noa is haar naam, geboren: 6 november 2026. Hoe zal zij gaan praten? Welke omstandigheden kleuren straks haar uitspraak? Haar grammatica? De manier waarop ze schrijft? Een fictief verhaal over de taal van de toekomst, gebaseerd op de inzichten van nu.

Freek Van de Velde **Maite Prince**

2026
In een Rotterdamse babykamer klinken de sussende klanken van een wiegeliedje:

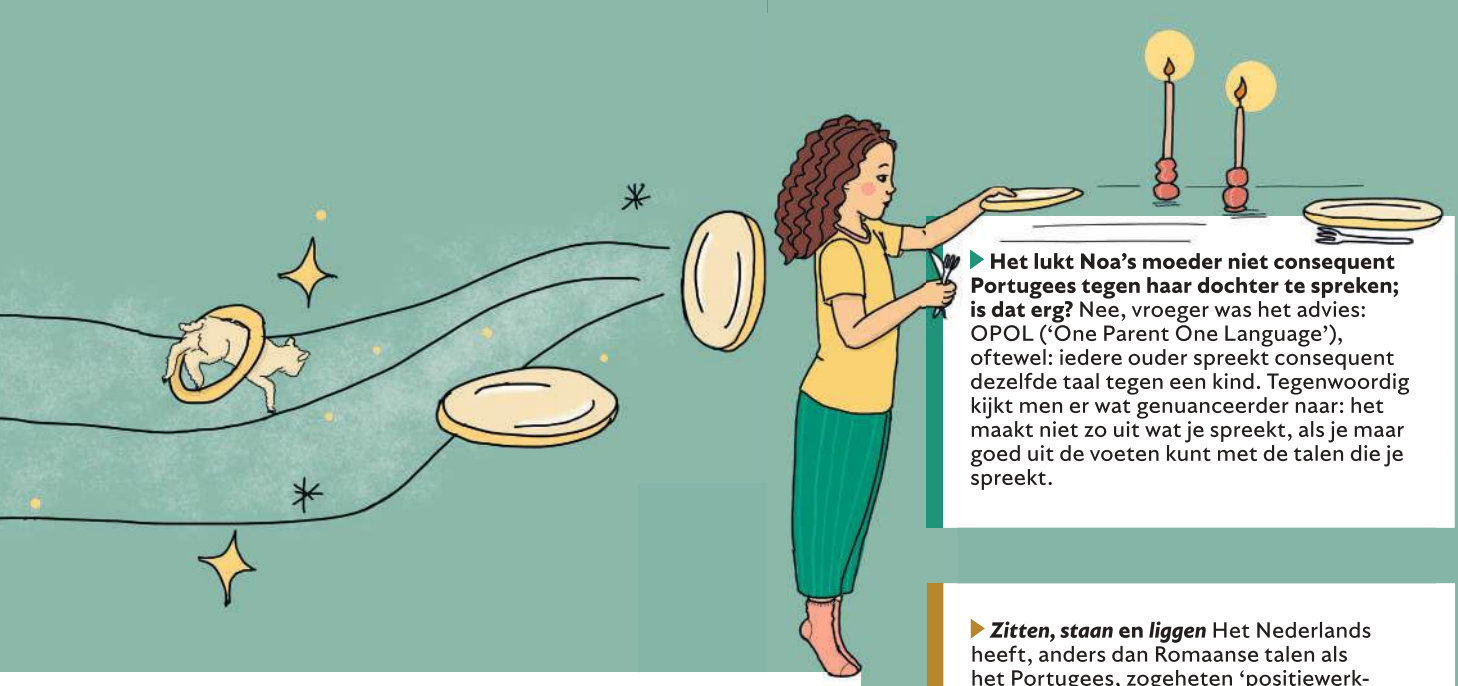
Nana, nana, minha menina
Que a mãezinha logo vem
Foi lavar os teus cueirinhos
À pocinha de Belém

Wat de woorden betekenen? Daar heeft Noa geen idee van. Ze is ook nog maar een paar dagen oud. Dat komt later allemaal wel. Toch herkent ze al wel de klanken van deze specifieke taal en ze herkent natuurlijk de stem: het is die van haar moeder Benedite. Die herinnert zich het wiegeliedje weer uit háár jeugd – die zich afspeelde in Portugal.

Terwijl moeder Benedite haar ogen gericht houdt op dat kleine meisje in de wieg, neemt ze zich voor Noa tweetalig op te voeden: zowel in haar Portugese moedertaal als in het Nederlands. Die laatste taal spreekt ze steeds beter na tien jaar in Nederland, al ging dat niet vanzelf: de uitspraak van de *uu* en de *eu* vond ze moeilijk, en het gebruik van kleine woordjes als *nou*, *toch*, *hè* of *hèhè*, *er*, *het* en *me*. Dan zei ze weleens: 'Ik heb over vergist', of 'Als je van droomt, dan gebeurt soms echt.' Maar inmiddels heeft ze een breder taalrepertoire dan haar man Jeroen, die ondanks een studiejaar in het Coimbra van Benedite nooit verder geraakt is dan het steenkolen-Portugees dat zo typisch is voor uitwisselingsstudenten. Te veel ruimhartig gedoseerde cocktails en zijn Hollandse branie en krullen deden haar destijds wankelen op haar benen. En nu is Noa er.

Toen de baby op komst was, hintten Benedites ouders er keer op keer op dat ze met het gezin best een jaar in Portugal konden komen wonen. Benedite en Jeroen werken allebei voor een groot techbedrijf, dat moet toch kunnen? Voorlopig blijft het gezin in Nederland, maar voor de zekerheid gaven Benedite en Jeroen hun kind toch maar de naam Noa, een internationale naam. Buiten de Lage Landen is Tsjitske of Annechien tenslotte niet zo handig – laat staan Joke. De naam Noa is nog genderneutraal ook.

Leert Noa's moeder sneller een vreemde taal dan Noa's vader? Veel onderzoek wijst erop dat vrouwen gemakkelijker vreemde talen leren dan mannen. Daar worden soms evolutionaire verklaringen voor aangedragen. Vroeger bleven veel mannen in de buurt van hun ouders wonen. De vrouwen verhuisden naar hen toe – al dan niet vrijwillig. Zij moesten dan in staat zijn een nieuwe taal op te pikken.

2031
Van het voornemen om Noa tweetalig op te voeden komt niet veel terecht, merkt Benedite steeds vaker. ▶ Soms spreekt ze wel Portugees tegen Noa, maar over het algemeen blijkt het toch makkelijker om thuis Nederlands te spreken. Evengoed is het Portugees een beetje in Noa's hoofd gaan wortelen.

Zo zegt ze soms dingen als: "Er ligt een barst in de muur", en: "De borden zitten op tafel", waar haar Nederlandse vader dan een beetje om moet lachen. ▶ "Een barst zít in de muur," zegt haar vader, "dat vóél je toch?" Noa vindt het maar raar: alsof zo'n barst voorbeeldig zit te wachten op een krukje tot iemand het pleister komt bijwerken. Haar moeder begrijpt Noa's verwarring.

2033
Nu Noa zeven is, zegt ze soms *loopte* en *roepte* in plaats van *liep* en *riep*. Haar vader vindt dat vreemd, "want vroeger deed je het wel goed!" ▶

Hij bladert in het schriftje dat op tafel ligt zolang Noa het zich kan herinneren. Daarin hebben Noa's ouders bijna alle bijzondere dingen opgeschreven die Noa heeft gezegd. Elke keer is Noa weer verbaasd als ze in het schriftje kijkt: "Zei ik vroeger echt: 'Noa spruitjes eten, wil nie'? En hoor dit: 'Als je op de poes haar buikje duwt dan doet ze spinnen.'"

Noa tegen haar vader: "Je zit dan toch wel op mijn taal te haten, maar als ik zo vrij mag zijn: ▶ ik praat tenminste modern."

2035
Als Noa op haar negende met Opa Nederland naar de kinderboerderij gaat, lopen ze een beetje te kibbelen. Dan heeft Noa het over *de konijn*, *de varken* en *de paard*. Opa lijkt niet te luisteren naar haar verhaal, maar gaat vitten op haar taal: het moet zijn *het konijn*, *het varken* en *het paard*, vindt hij. Voor Noa klinkt *het varken* alsof je er een spreekbeurt over moet houden voor de klas. ▶

Opa heeft wel meer rare ideeën. Die vindt *een groene potlood* of *een lekkere broodje* ook niet goed. Hij zegt: *een* →

▶ **Het lukt Noa's moeder niet consequent Portugees tegen haar dochter te spreken; is dat erg?** Nee, vroeger was het advies: OPOL ('One Parent One Language'), oftewel: iedere ouder spreekt consequent dezelfde taal tegen een kind. Tegenwoordig kijkt men er wat genuanceerder naar: het maakt niet zo uit wat je spreekt, als je maar goed uit de voeten kunt met de talen die je spreekt.

▶ ***Zitten, staan* en *liggen*** Het Nederlands heeft, anders dan Romaanse talen als het Portugees, zogeheten 'positiewerkwoorden': het bord *ligt* op de grond maar *staat* op tafel. Over de complexe regels hierachter stond in *Onze Taal* nummer 2 van dit jaar een artikel.

▶ **Noa zegt eerst *hij liep*, dan *hij loopte* en dan weer *hij liep*** Veel kinderen leren de werkwoorden zoals Noa dat doet. Eerst leren ze de taal per woord: dan horen ze *hij liep*, dus zeggen ze ook *hij liep*. Daarna leren ze de regels: ze horen *hij fietste* en *hij hoopte*, dus zeggen ze *hij loopte*. Pas in een volgende fase leren ze de regels en de uitzondering. In de taalkunde heet die curve van goed-fout-goed een 'U-bocht'.

▶ **Als ik zo vrij mag zijn** Kinderen tussen de 5 en 10 jaar kunnen, bijvoorbeeld in boeken, in aanraking komen met overdreven plechtstatige wendingen die ze vervolgens te pas en te onpas gebruiken. Een voorbeeld van mijn eigen neefje, die een kamer binnenkomt en zegt: "Grimmig sfeertje hier!"

▶ **De varken?** Er zitten in het hedendaagse Nederlands bijna nooit regels achter de keuze voor *de* of *het*: je moet het maar gewoon uit je hoofd leren. Er ontstaat onbewust toch steeds meer een tendens om wat orde te scheppen in deze chaos, bijvoorbeeld door altijd te kiezen voor *de*: *de potlood*, *de huis*. En wat daarnaast ook steeds meer gebeurt: dat *de* gekozen wordt voor mensen, dieren en concrete objecten (*de meisje*, *de varken*, *de potlood*) en dat *het* vooral voorkomt bij stofnamen: *het olie*, *het rijst*.

groen potlood. ▶ En hij zegt dingen als *een schat van een kind*, *de in te vullen formulieren* en *Nauwelijks was hij thuis of de deurbel ging*. Noa vraagt zich af of mensen vroeger echt dat soort uitdrukkingen gebruikten, of dat opa gewoon te veel boeken gelezen heeft. Hij is even antiek als zijn polshorloge. Daar kun je alleen de tijd op zien. Hij zegt ook nog *Hij loopt nogal te zeuren* in plaats van *Hij loop nogal te zeuren*. ▶

Noa luistert maar half als opa weer eens oreert dat jonge mensen het Nederlands 'verkwanselen': "Ik hoor nu mensen zeggen *Ik irriteer me aan zijn arrogantie* en *groot genoege zwembaden*. Je houdt het niet voor mogelijk!" Wat opa fout vindt, is gewoon minder ouderwets, vindt Noa. Volgens haar opa maakt Noa fouten door haar Portugese roots. In die taal heb je bijvoorbeeld geen *het*-woorden. Maar Noa hoort andere kinderen ook *een groene potlood* en *de varken* zeggen, en die spreken thuis geen Portugees.

Bij opa in de klas, in de jaren zeventig, zaten trouwens nauwelijks meertalige kinderen. Het Nederlands klonk toen veel meer hetzelfde. Je kon wel aan iemand horen of die uit de Antillen kwam, of een Marokkaans accent had, maar dan viel je op, zegt opa. Hij denkt dat vooral nieuwe Nederlanders dingen zeggen als 'Ik dacht ze had die film al gezien' en 'Je snapt ze moet naar huis om te eten', maar voor Noa klinken die zinnen doodnormaal. ▶

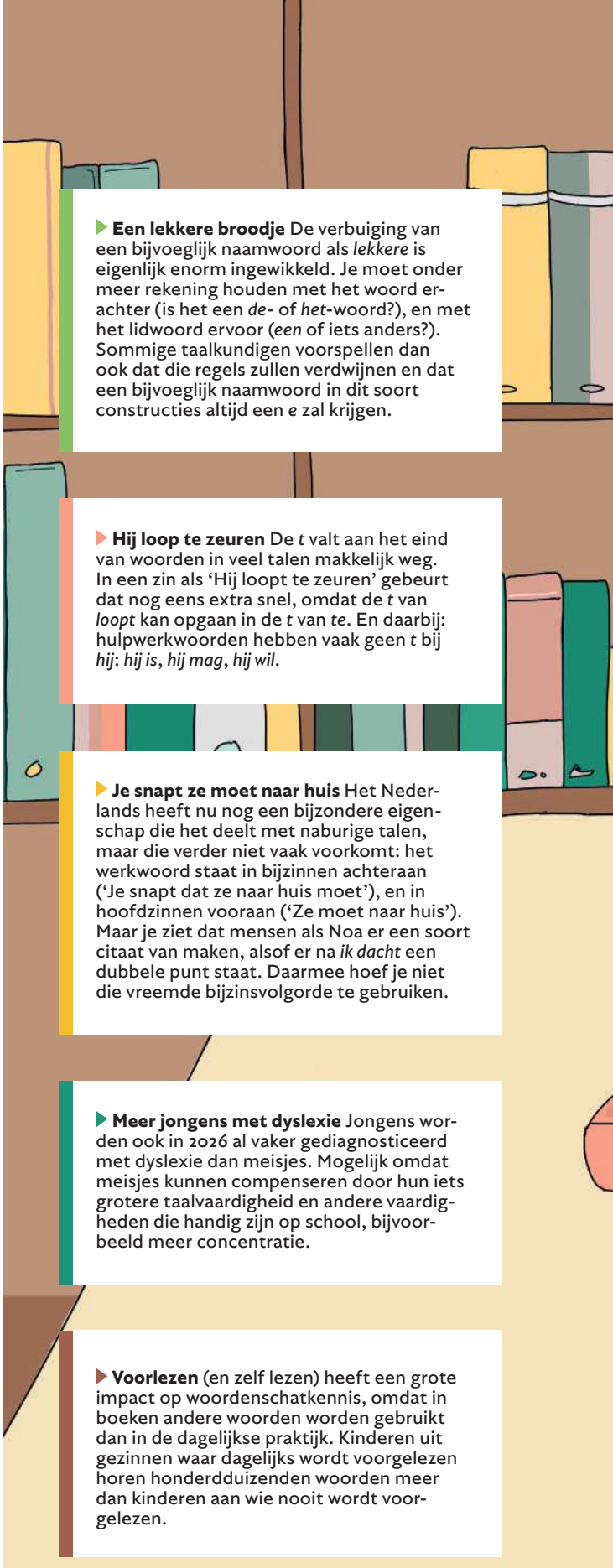
2036

Noa kende de letters al voor ze in groep 3 zat, en ze kon toen al een beetje lezen. Dat is sneller dan de meeste van haar vriendinnetjes. En ze ligt wat voor op de jongens in haar klas, die vaker dyslexie hebben. ▶ Noa kent ook meer woorden dan andere kinderen in haar klas. En dan heeft ze het nog niet eens over de Portugese woorden, want die wil ze niet meetellen. Nederlandse woorden dus. Die kent ze vooral ook uit boeken. Haar vader leest haar vaak voor. ▶ Niet elke avond, maar zeker in het weekend.

Haar ouders zijn mensen die nog boeken in huis hebben, maar wel een beetje als statussymbool en om te zeggen: 'Kijk mij eens op een retromanier slim zijn.' Noa vindt het maar een wand vol stoffig karton. Noa's moeder lúístert eigenlijk het liefst naar romans. En haar vader luistert naar verhalen die echt gebeurd zijn. Hij is geabonneerd op verschillende podcastbibliotheken en denkt met weemoed terug aan de tijd dat podcasts bijna allemaal gratis waren.

Op woensdagen gaat Noa naar haar opa, die alles weet over geschiedenis, aardrijkskunde en biologie. Daardoor kent ze, nu ze tien is, woorden als *stijgbeugel*, *greppel* en *magma*, en weet ze dat hanen *kammen* en *lellen* hebben.

Soms komt Noa in de boekenkast woorden tegen die zelfs opa niet kent. Er is een boek dat *Onder het plaveisel het moeras* heet. Wat is in vredesnaam een *plaveisel*? Opa zoekt het op in een papieren woordenboek, waar hij de volgorde van de letters in het alfabet voor moet kennen. Crazy dat hij dat zo moeiteloos kan. In het *plaveisel*-boek staat ook vaak een komma met een puntje erboven. Noa denkt even dat het een vlekje is, maar opa legt uit dat daar een puntkomma staat, en dat je dat vroeger in elk boek tegenkwam.

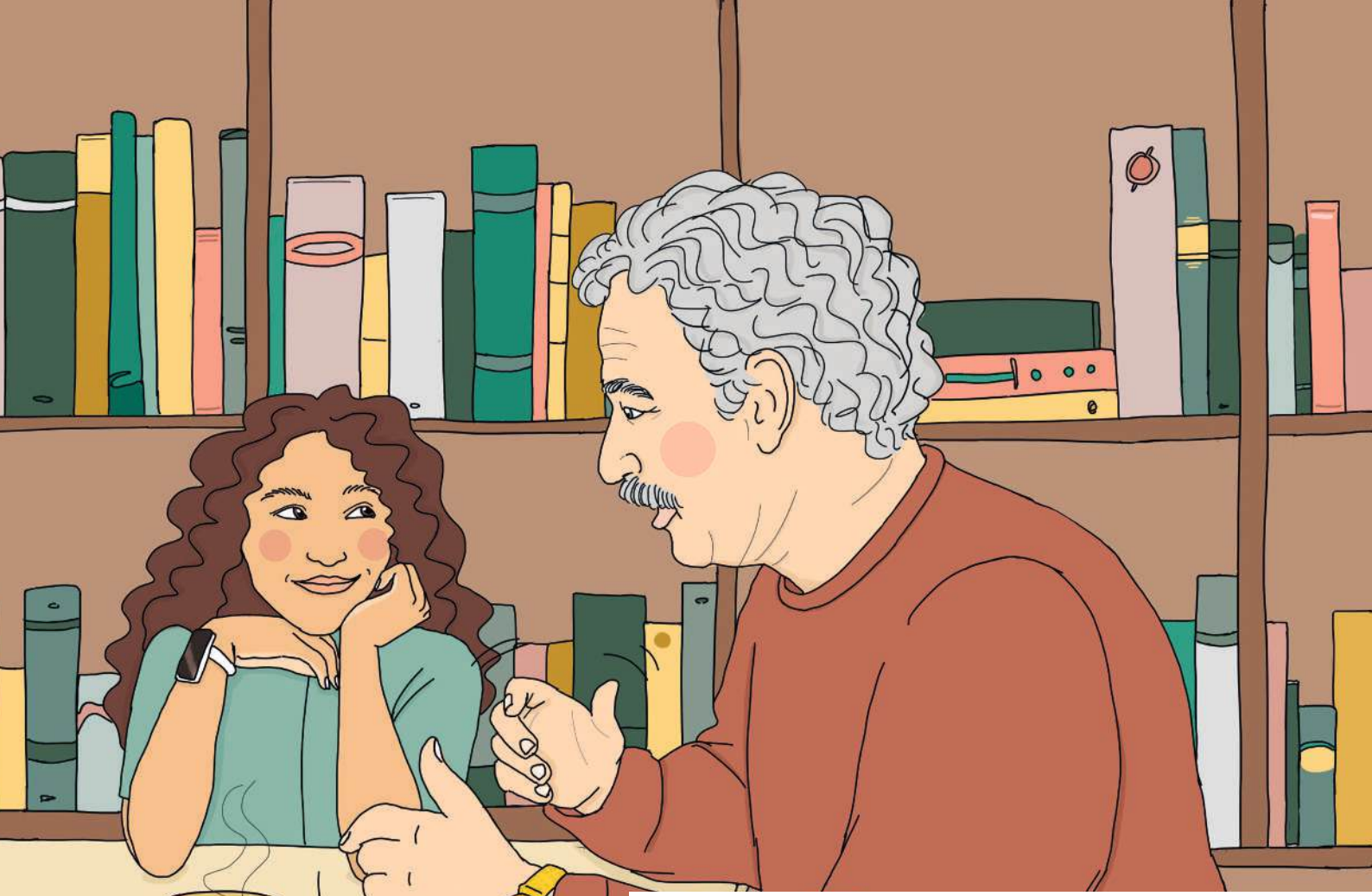
▶ **Een lekkere broodje** De verbuiging van een bijvoeglijk naamwoord als *lekkere* is eigenlijk enorm ingewikkeld. Je moet onder meer rekening houden met het woord erachter (is het een *de*- of *het*-woord?), en met het lidwoord ervoor (*een* of iets anders?). Sommige taalkundigen voorspellen dan ook dat die regels zullen verdwijnen en dat een bijvoeglijk naamwoord in dit soort constructies altijd een *e* zal krijgen.

▶ **Hij loop te zeuren** De *t* valt aan het eind van woorden in veel talen makkelijk weg. In een zin als 'Hij loopt te zeuren' gebeurt dat nog eens extra snel, omdat de *t* van *loopt* kan opgaan in de *t* van *te*. En daarbij: hulpwerkwoorden hebben vaak geen *t* bij *hij*: *hij is*, *hij mag*, *hij wil*.

▶ **Je snapt ze moet naar huis** Het Nederlands heeft nu nog een bijzondere eigenschap die het deelt met naburige talen, maar die verder niet vaak voorkomt: het werkwoord staat in bijzinnen achteraan ('Je snapt dat ze naar huis moet'), en in hoofdzinnen vooraan ('Ze moet naar huis'). Maar je ziet dat mensen als Noa er een soort citaat van maken, alsof er na *ik dacht* een dubbele punt staat. Daarmee hoef je niet die vreemde bijzinsvolgorde te gebruiken.

▶ **Meer jongens met dyslexie** Jongens worden ook in 2026 al vaker gediagnosticeerd met dyslexie dan meisjes. Mogelijk omdat meisjes kunnen compenseren door hun iets grotere taalvaardigheid en andere vaardigheden die handig zijn op school, bijvoorbeeld meer concentratie.

▶ **Voorlezen** (en zelf lezen) heeft een grote impact op woordenschatkennis, omdat in boeken andere woorden worden gebruikt dan in de dagelijkse praktijk. Kinderen uit gezinnen waar dagelijks wordt voorgelezen horen honderdduizenden woorden meer dan kinderen aan wie nooit wordt voorgelezen.

Opa houdt vol dat het er in zijn tijd anders aan toe ging: dat ze dat allemaal leerden op school, dat ze op woensdag maar een halve dag vrij hadden, en dat je huiswerk had.

2039

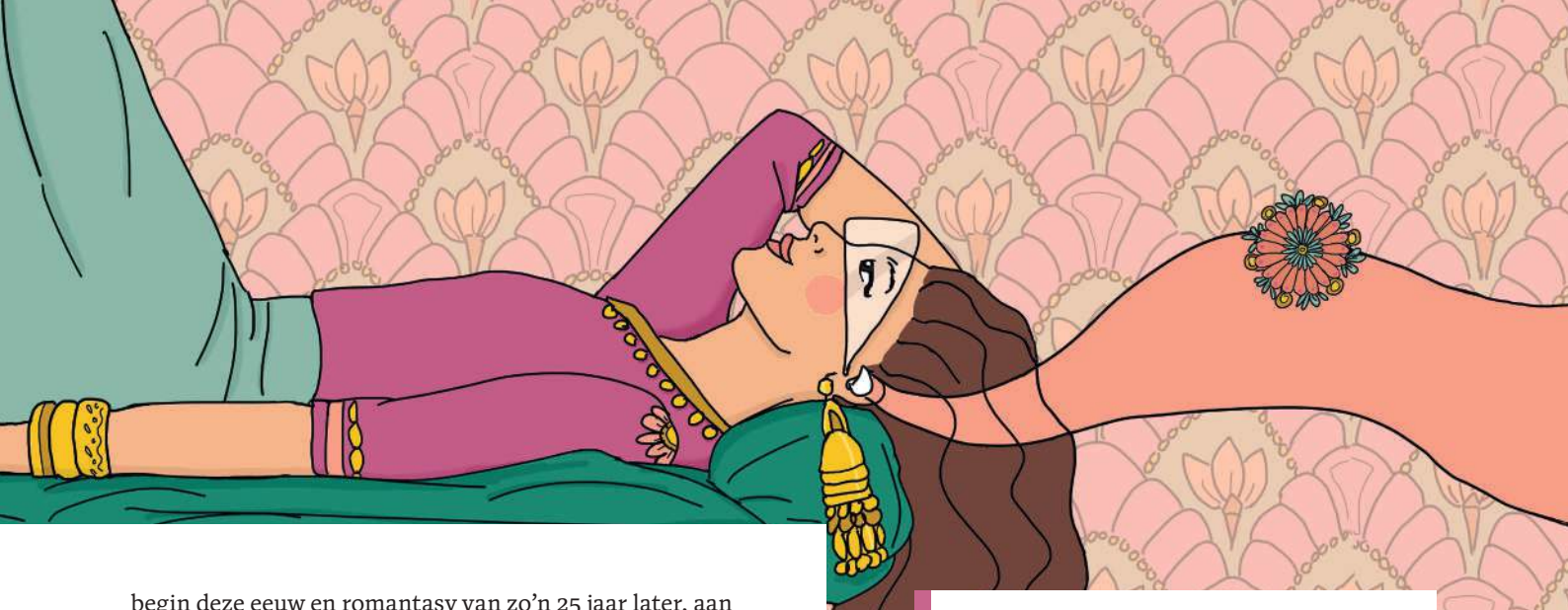
Nu Noa dertien jaar is, en naar het voortgezet onderwijs gaat, leert ze dat er regels bestaan die dicteren wanneer je *wordt* of *word* moet schrijven, of dat je een tussen-*n* moet gebruiken in *zonnenstelsel*, en dat je soms hoofdletters moet schrijven – maar zoals bijna alle tieners heeft ze maar een vaag idee van hoe dat moet. Op de basisschool leerde ze wel schrijven, maar het ging nooit over spelling – daar had je de AI-corrector voor.

Vroeger was de spelling kennelijk nóg moeilijker. In 2036 heeft de overheid de spelling vereenvoudigd. Voor die tijd waren er alleen al voor de tussen-*n* veel meer regels en soms moesten er zelfs streepjes in woorden worden gezet. Het blijft trouwens wel een zootje, want AI weigert de nieuwe spelling. Die is namelijk getraind op oude data.

In de boeken bij haar ouders in de kast staan ook nog van die belachelijk lange woorden, alles aan elkaar vastgeplakt: *platteland*, *overmorgen*, *ontbijtbuffet*, *caviavacht*, *boekenkastreparateur*. Waren ze soms te lui om een spatie te tikken?

2041

Noa volgt net als andere tieners enthousiast de recente literaire New Delit-hype, die na de Japanse manga's van →

begin deze eeuw en romantasy van zo'n 25 jaar later, aan een enorme opmars bezig is. Zinderende Indiase verhalen, waarin flirtende tieners voorkomen die graag voorverpakte tosti's eten uit de 7-Eleven in Mumbai. Opa hoort ervan, en gaat meteen in history mode: ja, dat had zelfs zijn grootvader al … literatuur uit wat ze toen nog het Verre Oosten noemden. Die las boeken als *Van oude menschen, de dingen, die voorbij gaan*. Past helemaal bij deze vintage goon, denkt Noa.

Noa spreekt Engels met een Indiaas accent, met een rollende *r,* en ook een *t* en *d* die het Nederlands niet kent. ▶ Als ze overdrijft, zegt ze zelfs *p* voor *f*: *fifty-five* ('vijven-vijftig') klinkt bijna als *pipty-pipe*. Die rollende *r* vindt haar grootvader ouderwets en Vlaams, terwijl zij hem juist heel nieuw vindt. ▶

Als Noa leest of luistert, dan zijn het inmiddels bijna altijd Engelstalige boeken, of vertalingen naar het Engels. ▶ Lezen in het Nederlands doet ze nog zelden. Alleen als het moet voor school eigenlijk. Ze heeft wel gehoord van auteurs die een 'Nederlandse renaissance' in de literatuur tot stand willen brengen. Noa heeft niet zoveel met die folkloristische beweging. Dat soort mensen kleden zich ook opzettelijk ouderwets: hemden met kragen en mouwen met knoopjes eraan, die met garendraadjes aan de kleren zijn vastgemaakt, en bruine of zwarte leren schoenen.

2042

Op school volgt Noa een niche-profiel: vreemde talen. Bijna niemand wil eraan, maar zij vindt het heerlijk om andere talen te bestuderen. Niet dat het heel handig is, want hallo: iedereen spreekt naast zijn eigen taal toch ook Engels? Bovendien kun je de TranslAId in je oortjes aanzetten, al gaat daarbij nog altijd wel de intonatie en de humor verloren. Engels is voor iedereen een plichtvak, maar op school krijgt ze ook Duits, Turks en Russisch. In de ouderraad gingen stemmen op om Turks te vervangen door Arabisch, maar dat voorstel is weggestemd, op didactische gronden: Turks is een inzichtelijkere taal, en het meer vertrouwde schriftsysteem zorgt voor een barrière minder.

Dan is er nog een keuzevak, vrij te kiezen uit Mandarijn, Hindi, Spaans en Frans, maar als ze die talen zou opnemen in haar pakket, zit ze samen met de leerlingen van een andere school, want het aantal leerlingen is te gering om die taalvakken in elke school aan te bieden. Grieks en

▶ **Indiaas-Engelse *t* en *d*** Die klanken zijn typisch voor het Engels in India; ze komen waarschijnlijk uit de inheemse, zogeheten Dravidische talen zoals het Tamil, die vooral in het zuiden en oosten van India worden gesproken. Deze *t* en *d* worden gemaakt door de tongpunt te krullen naar het harde verhemelte in plaats van die tegen de tandboog te zetten.

▶ **De rollende *r*** is eigenlijk al eeuwenlang terrein aan het verliezen op de huig-*r*, die vanuit Parijs grote delen van West-Europa heeft veroverd. Maar vanuit India zou de rollende *r* zomaar een nieuw leven kunnen krijgen in Europa.

▶ **Engelstalige boeken** Jongeren lezen steeds vaker Engelstalige boeken, zoals ook in 2026 al duidelijk te zien is op BookTok, de boeken-community op TikTok.

Aziatische literatuur in plaats van Oosterse literatuur Vooral vanaf de Black Lives Matter-beweging in 2020 is de zoektocht naar inclusieve taal in een stroomversnelling gekomen. Een woord als *Oosters* verraadt een 'Westers' perspectief, en daarom geven veel mensen nu al de voorkeur aan het neutralere *Aziatisch*. De verwachting is dat de taal in de toekomst steeds inclusiever wordt.

Toonhoogteverschillen tussen mannen en vrouwen Naarmate een maatschappij meer gendergelijkheid vertoont, verminderen de toonhoogteverschillen tussen mannen en vrouwen.

Indigo, mauve, purper, violet Naarmate samenlevingen technologisch complexer worden, hebben ze een uitgebreidere woordenschat voor kleuren.

Invloed van talen als Ga, Swahili of Hausa Dit zijn grote talen in Afrika, waarvan het belang zou kunnen toenemen naarmate het continent belangrijker wordt.

Latijn zijn van het curriculum verdwenen. Vergilius en Homerus worden gelezen in vertaling, bij het vak cultuurgeschiedenis, naast allerlei andere auteurs. Het vak heeft nu een meer Aziatische insteek, met veel auteurs uit de landen aan de Indische Oceaan. Haar leerkracht verwijst soms smalend naar het oude 'Atlantische' perspectief, waarin West-Europa en de Verenigde Staten de toon zetten.

2044

Noa wordt achttien jaar. Ze is een volwassen vrouw met een volwassen taal, zegt haar opa grappend. Terwijl ze met hem kletst op haar verjaardagsfeestje, merkt ze opeens op hoe langzaam hij eigenlijk praat. Zou het gewoon de ouderdom zijn, of sprak vroeger iedereen zo? Ze zoekt oude televisie-uitzendingen op van *So you think you can dance*. Wow, ze waren vroeger echt zo traag. En in het zuiden, wat voor het drinkwaterpact nog België was, ging het nóg trager. Opmerkelijk: in de vroege jaren 2000 waren de verschillen tussen vrouwen en mannen veel groter, ook in hoe ze klonken. Vrouwen praatten veel vaker met een piepstem. De toonhoogteverschillen zijn nu kleiner, stelt Noa verwonderd vast.

De taal is veranderd. Er is ook veel bij gekomen, bijvoorbeeld kleurnamen – dat was vroeger een fletse bedoening. Opa noemt indigo, mauve, purper en violet allemaal *paars*. Alsof het dezelfde kleur is. Noa vermoedt dat ze zo rond haar geboorte nog allemaal half kleurenblind waren. Toen ze voor haar verjaardag een saffraan dekbedovertrek vroeg, dacht opa dat het om een dekbed met een geurtje ging. Maar het is hem gelukt te vinden waarop ze hoopte, en na een gezellige verjaardag nestelt ze zich tevreden onder het warme syntho-dons.

Epiloog - 2066

Als Noa veertig is, is ze zelf zwanger. Ze is wat ouder dan haar ouders, toen die aan kinderen begonnen. De eeuw is al ruim over de helft. Zal haar eigen kind haar taal raar vinden, vraagt Noa zich af, terwijl ze denkt aan haar opa, die altijd op haar taal mopperde. Twee jaar geleden is hij gestorven. Wat gaat de baby straks ouderwets vinden aan mij? Misschien dat ik geen woord Ga, Swahili of Hausa ken, denkt Noa, en dat terwijl Afrika nu zoveel hypermoderne steden heeft. Ze zou weleens naar Accra of Gaborone willen, maar omdat ze haar vliegkilometers →

heeft opgemaakt tijdens haar stage in India, zit vliegen er niet meer in voor haar.

Ze denkt weer terug aan opa en die leuke dag toen op de kinderboerderij. Ongelooflijk dat dat destijds allemaal nog kon, met dieren op kleine perceeltjes of in een kooi. Eigenlijk is het met die dieren net als met al die kleine talen die er in de tijd van haar grootvader nog waren, en die je kon gaan beluisteren in het wild – toen liep er links en rechts ook nog een Bengaalse tijger of een Javaanse neushoorn rond. Maar ondanks kweekprogramma's en ecoconservatie zijn ze er niet meer. ▶ In de grootsteden hoor je veel talen, en er zijn ook 'kweekprogramma's' om kleine talen overeind te houden. De overheid pompt behoorlijk wat geld in cursussen Catalaans, Fries en Welsh. Maar het houdt niet echt over. ▶ Het zijn vooral de grotere talen die overeind blijven: Arabisch, Urdu, Farsi, Japans, Spaans, Indonesisch. En toch ook wel Nederlands – voor nu. Wat zeldzaam was, is verdwenen. Wat klein was, is zeldzaam geworden. ■

▶ **Uitsterven van kleine talen** Volgens schattingen is de helft van de huidige 6000 à 7000 talen uitgestorven tegen het einde van de eeuw door globalisering, en door technologische en sociale vooruitgang.

▶ **Overheid pompt tevergeefs geld in talen** Initiatieven vanuit overheden blijken vaak niet goed te werken. Echte veranderingen en effectieve initiatieven om talen te behouden komen vaak vanuit te sprekers zelf, die dan wel financieel ondersteund moeten worden.

Over de auteur en de voorspellingen

Foto: Annabel Oosteweeghel

Freek Van de Velde (Leuven, 1979) is hoogleraar Nederlandse en historische taalkunde aan de Universiteit van Leuven. Daarnaast vertelt hij in onder andere *De Standaard* en op VRT Radio 1 over taalkundige onderwerpen. Met zijn boek *Wat taal verraadt* won hij de Taalboekenprijs 2025.

De toekomstvoorspellingen in dit stuk heeft hij gebaseerd op artikelen van andere taalkundigen (te vinden op Onzetaal.nl/noa), eigen onderzoek en waarnemingen – en natuurlijk een dosis fantasie. Van de Velde: "Het is niet erg waarschijnlijk dat de redactie in 2066 triomfantelijk kan wapperen met dit artikel en zeggen hoe griezelig nauwkeurig een en ander in 2026 was opgeschreven door de visionaire auteur. Maar de diepere trends zullen wel kloppen, denk ik. Ten eerste: taalverandering verloopt vaak ongemerkt en traag. Van de meeste veranderingen is de kiem nu al gelegd. Ten tweede: taalverandering gebeurt vaak in tandem met maatschappelijke ontwikkelingen: migratie, onderwijs, technologie."